

Sygn. akt I PK 175/19

POSTANOWIENIE

Dnia 26 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z powództwa J. O.
przeciwko W. Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. - [...] w K.
o przywrócenie do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 26 maja 2020 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 14 lutego 2019 r., sygn. akt VII Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda J. O. na rzecz strony pozwanej 240 zł
tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z 14 lutego 2019 r. oddalił apelację powoda J.O. od wyroku Sądu Rejonowego w K. z 18 kwietnia 2018 r., który oddalił jego powództwo przeciwko W. SA w W. – [...] K. o przywrócenie do pracy. Powód był zatrudniony na stanowisku konduktora. Przyczyną wypowiedzenia umowy o pracę z 9 maja 2016 r. była utrata zaufania wynikająca z samowolnego prowadzenia przez powoda dokumentacji, tzw. kart kontroli służbowej i nakłanianiu do jej uzupełniania i poświadczenia niezgodnych z rzeczywistością danych w niej zawartych oraz nieprawidłowe wypełnianie przez powoda raportów z jazdy. Sąd Rejonowy

stwierdził, że pracodawca nie naruszył art. 38 k.p., gdyż nie otrzymał od związku zawodowego wymaganej na mocy art. 25¹ ustawy z 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych informacji o liczbie członków związku zawodowego. Przyczynę wypowiedzenia uznał za zasadną. Sąd Okręgowy w uzasadnieniu oddalenia apelacji potwierdził, że brak konsultacji związkowej wynikał z zaniechania informowania pracodawcy przez związek zawodowy o liczbie członków w kolejnych kwartałach. Rozwiązanie umowy o pracę było uzasadnione z uwagi na konkretne i rzeczywiste przyczyny.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powód wskazał na podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. W uzasadnieniu podał, że jednym z zarzutów apelacji było naruszenia art. 8 k.p. Zarzut ten nie został prawidłowo rozpoznany, albowiem Sąd nie odniósł się wnikliwie do kwestii czy wypowiedzenie umowy o pracę bez przeprowadzenia konsultacji związkowej z reprezentującym powoda Związkiem Zawodowym [...] (...) było zgodne z zasadami współżycia społecznego. Ze względu na wagę zagadnienia zgodności wypowiedzenia umowy o pracę z zasadami współżycia społecznego, zachodzi uzasadniona potrzeba dokonania wykładni stosowania art. 8 k.c. w sprawach o przywrócenie do pracy. Wykładnia art. 8 k.p., z uwagi na ogólny charakter klauzul społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa i zasad współżycia społecznego, generalnie budzi wątpliwości interpretacyjne, natomiast wątpliwości te zachodzą w sposób szczególny w sprawach o przywrócenie do pracy, których źródłem są spory pracownicze. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy w K. uznał za bezzasadne stanowisko apelacji o naruszeniu art. 8 k.p., przez jego niezastosowanie i nieocenie zachowania pozwanej, polegającego na niezawiadomieniu Związku Zawodowego [...] (...) o zamiarze wypowiedzenia powodowi umowy o pracę, mimo braku przedstawienia przez ten Związek informacji kwartalnej o liczbie członków związku. Sąd Okręgowy w K. powołał się przy tym jedynie na motywy postępowania pracodawcy, które nie zostały jednak przez Sąd drugiej instancji bliżej określone, oraz na treść art. 25¹ ust. 1 ustawy o związkach zawodowych. Tego rodzaju ogólnikowe uzasadnienie niezastosowania art. 8 k.p. do okoliczności wypowiedzenia powodowi umowy o pracę bez zachowania konsultacji związkowej wydaje się jednak niewystarczające. Wydaje się,

że zachodzi potrzeba wykładni jakie okoliczności mogą stanowić o potrzebie i zasadności zastosowania w sprawach o przywrócenie do pracy. Powyższe zagadnienie ma znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej, ponieważ sprawy o przywrócenie do pracy są bardzo częste i zróżnicowane. Przypadki powoływania się przez pracowników na sprzeczność wypowiedzenia im umowy o pracę z zasadami współżycia społecznego mogą być na tyle częste, że rozpoznanie niniejszej skargi kasacyjnej może mieć szersze znaczenie, niż jednostkowe, dotyczące stron niniejszej sprawy. Rozpoznanie skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie może mieć zatem znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Poza potrzebą wykładni art. 8 k.p. w sprawach o przywrócenie do pracy, zachodzi również potrzeba wykładni art. 45 § 1 k.p. w aspekcie zasadności i zgodności wypowiedzenia umowy o pracę pracownikowi, który działania, uznane przez pracodawcę za naruszenie obowiązków pracowniczych, podjął w celu obrony swoich praw pracowniczych, naruszonych przez pracodawcę.

Pozwany w odpowiedzi na skargę zarzucił brak przesłanki uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Wniósł o odrzucenie skargi i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (wyżej *in extenso*) nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Wstępnie konieczne jest zwrócenie uwagi, że podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. nie są tożsame. Uwaga ta jest uprawniona, gdyż skarżący we wniosku nie wyodrębnia pierwszej i drugiej podstawy przesądu. Nie jest to prawidłowe albowiem znaczenie i funkcje tych podstaw są inne. Istotne zagadnienie prawne to problem prawny o znaczeniu uniwersalnym, nierozstrzygnięty w orzecznictwie, opracowany na podstawie analizy prawa, orzecznictwa a nawet doktryny, po której to wpierw sam skarżący może stwierdzić, że takiej rangi zagadnienie rzeczywiście występuje i dlatego powinien rozpoznać je Sąd Najwyższy. Natomiast druga podstawa przedsądu w centrum uwagi ma sam

przepis prawny ze względu na kwalifikowaną potrzebę jego wykładni, wynikającą z poważnych wątpliwości w wykładni lub rozbieżności w orzecznictwie.

Konieczna jest też uwaga, że krótkie uzasadnienie wniosku w dużej części wypełnia negatywna ocena odmowy zastosowania art. 8 k.p. w sprawie skarżącego. Ocena zastosowania prawa w indywidualnej sprawie skarżącego mogła być ujęta w podstawie przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdyż tylko ta podstawa przedsądu ma na uwadze indywidualny interes skarżącego w przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania. Skarżący we wniosku nie odwołuje się jednak do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. i nawet hasłowo nie twierdzi, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Na podstawie treści wniosku uprawnione jest stwierdzenie, że brak jest w nim istotnego zagadnienia prawnego. Zagadnienie takie nie zostało sformułowane. Niezasadnie zatem skarżący we wniosku odwołuje się do zagadnienia, gdyż w istocie chodzi w nim tylko o wykładnię i stosowanie prawa.

Zwykła wykładnia prawa nie stanowi podstawy przedsądu (*a contrario* art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Jak wskazano znaczenie ma dopiero kwalifikowana potrzeba wykładni. Nie spełnia się w odniesieniu do art. 8 k.p. i do art. 45 § 1 k.p. Nie są to nowe przepisy w systemie prawa. Skarżący nie wykazuje, na czym polegają poważne wątpliwości w wykładni tych przepisów ani rozbieżności w orzecznictwie na tle ich stosowania.

Należy zauważyć, że art. 8 k.p. obejmuje klauzule generalne, stąd już tylko ze względu na takie jego znaczenie wykładnia prawa nie pozwala na wprowadzenie ograniczeń w jego stosowaniu w drodze orzecznictwa. Wszelkie próby egzemplifikacji możliwych sytuacji na gruncie tego przepisu byłyby wbrew znaczeniu klauzul generalnych w systemie prawa. Skoro ustawodawca wprowadza klauzule generalne, to Sąd Najwyższy nie może dokonywać wiążącej ich wykładni. Stanowiłoby to ograniczenie funkcji klauzul generalnych, nieprzewidziane przez ustawodawcę. Wykładnia i stosowanie art. 8 k.p. należą do sądu powszechnego, który rozpatruje indywidualną sprawę. Nie jest możliwe, a właściwie nie jest uprawnione wypełnienie klauzuli generalnej sytuacjami kazuistycznymi. Właśnie po to ustawodawca ustanawia klauzule generalne, aby sądy powszechne nie były krępowane w rozstrzyganiu sporów i orzecznictwo Sądu Najwyższego nie powinno

tego zmienić. Innymi słowy wiążąca wykładnia byłaby wbrew istocie i funkcji przepisów, które są klauzulami generalnymi w systemie prawa i dlatego można mówić o ich stosowaniu tylko w konkretnej sprawie. Ocena zastosowania przepisów zawierających klauzule generalne (zwroty niedookreślone) zależy od całokształtu występujących w sprawie okoliczności i dlatego nie może służyć do ogólnego ujęcia zagadnienia prawnego (postanowienie Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2003 r., I PK 558/02). Również potrzeba wykładni przepisów prawnych jako przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) nie może być rozumiana jako dążenie do zastąpienia ogólnych klauzul (zwrotów niedookreślonych) przez opis sytuacji wyczerpujących te klauzule (postanowienie Sądu Najwyższego z 5 listopada 2008 r., III SK 22/08). Wszelkie bowiem ograniczanie i formułowanie określonych kryteriów lub przesłanek byłoby wbrew klauzuli generalnej, która może mieć zastosowanie do różnych sytuacji (które trudno obecnie nawet określić czy przewidzieć). Wiążącej więc wykładni sprzeciwiałaby się ustrojowa rola sądów. Wielość orzeczeń na tle art. 8 k.p. pokazuje, że Sąd Najwyższy nie może zastąpić ustawodawcy. Orzecznictwo może różnie rozkładać akcenty i być nawet rozbieżne, ale nie jest to sytuacja szczególna. Chodzi więc o to, że wykładnia przepisu, który stanowi klauzulę generalną nie może być rozumiana jako możliwość zastąpienia zwrotów niedookreślonych (ogólnych klauzul) przez opis sytuacji wyczerpujących te klauzule (postanowienie Sądu Najwyższego z 5 listopada 2008 r., III SK 22/08; podobnie postanowienie Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2003 r., I PK 558/02). Klauzule generalne mają określoną rolę w systemie prawa i dlatego można mówić o ich stosowaniu w konkretnej sprawie. Natomiast próba wykładni klauzuli generalnej, może być odczytana jako ograniczenie takiego przepisu. Nie jest możliwa taka wykładnia art. 8 k.p., która zawierałaby swoiste "wytyczne" w jakich (kazuistycznych) sytuacjach sąd powszechny miałby uwzględnić albo nie uwzględnić zarzuty o sprzeczności żądania pracownika z art. 8 k.p., nawet gdyby dotyczyło to sytuacji pracownika szczególnie chronionego. Wykładnia i stosowanie prawa są suwerennym prawem sądów powszechnych. Przepis, który stanowi klauzulę generalną prawo to jedynie wzmacnia.

Również art. 45 § 1 k.p. oparty jest na klauzuli zasadności wypowiedzenia umowy o pracę, co oznacza, że rozstrzygnięcie zależy od stanu faktycznego w konkretnej sprawie. Stosowanie prawa i tej klauzuli należy do sądu powszechnego (sądu pracy). Norma (klauzula generalna) nie uprawnia do przyjmowania jednej wiążącej wykładni. Tłumaczy to również orzecznictwo, które właśnie ze względu na granice klauzuli generalnej (normy prawnej) nie będzie uznawane za rozbieżne. Wykładnia nie może być prawotwórcza, zatem również w kwestiach, które odnoszą się do przepisów opartych na klauzulach generalnych, czyli z art. 45 § 1 i art. 8 k.p. Wszelka egzemplifikacja w orzecznictwie Sądu Najwyższego w tej materii (klauzul generalnych) wynika tylko z rozpatrywania środków zaskarżenia (skarg kasacyjnych) w indywidualnych sprawach. Orzeczenia Sądu Najwyższego w tym zakresie nie mogą zastąpić ani wypełnić klauzul generalnych, zresztą byłoby to niemożliwe i nieuprawnione, skoro ustawodawca opiera określoną regulację na klauzulach generalnych. Wszelkie próby wiążącej wykładni byłyby sprzeczne z systemową funkcją klauzul generalnych.

W tej sprawie powództwo i apelacja zostały oddalone po stwierdzeniu przez Sądy zasadności wypowiedzenia (art. 45 § 1 k.p.) i braku naruszenia przepisów o wypowiedzaniu umów o pracę (art. 38 k.p.). W takiej sytuacji nie ma miejsca na stosowanie art. 8 k.p. Niemniej w orzecznictwie przyjmuje się, że nawet naruszenie prawa przez pracodawcę nie wyłącza stosowania art. 8 k.p. do oceny żądań pracownika (por. wyrok Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2010 r., II PK 159/09; z 11 września 2007 r., II PK 19/07; z 17 września 1997 r., I PKN 273/97; z 16 kwietnia 2003 r., I PK 78/02, z 6 kwietnia 2006 r., III PK 12/06; z 8 stycznia 2008 r., II PK 112/07).

Uprawnione jest zatem stwierdzenie, że skarżący we wniosku nie przedstawił zasadnej podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

O kosztach orzeczono na podstawie § 9 ust. 1 pkt 1 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.